

NABOSPROGSUNDERVISNING OG NABOSPROGSBØGER PÅ NORDISKE UNIVERSITETER - EN KRITISK KARAKTERISTIK

Af Randi Benedikte Brodersen (Universitetet i Bergen)

Indledning

Min foredrag handler om de nordiske universiteters nabosprogsundervisning og nabosprogsbøger. Min interesse for området er udsprunget af min undervisning i dansk i Bergen og arbejdet med et undervisningsmateriale for norskstuderende.

Først vil jeg fortælle hvad jeg fandt på min opdagelsesrejse i litteraturen om sprogplanlægning, sprogsamarbejde og nabosprogsundervisning i Norden. Derefter skal jeg give en kritisk karakteristik af universiteternes nabosprogsundervisning og nabosprogsbøger. Til slut bringer jeg en skitse til et scenario til en ny nabosprogsundervisning.

Jeg fandt rundt omkring i danske, norske, svenske og nordiske tidsskrifter, rapporter, årsskrifter m.m. et imponerende antal artikler om nabosprogsundervisning i Norden, dog mest på grundskole- og gymnasieniveau og inden for læreruddannelsesområdet. Jeg fandt også meget om et emne som må siges at have haft stor forskningsmæssig og politisk interesse, nemlig den internordiske nabosprogsforståelse. Om den er der lavet flere empiriske undersøgelser (Haugen 1953, Maurud 1976, Bø 1978 og Uhlmann 1991 og 1994). Siden det nordiske sprogår 1980 er der blevet holdt adskillige kurser og konferencer om emnet og Nordisk Ministerråd har opstillet et handlingsprogram for nordisk sprogforståelse, Nordmål, som har resulteret i en række forskningsprojekter i 80'erne og 90'erne. Forskningen i nabosprogsforståelse nævner jeg fordi den er pædagogisk interessant, og fordi det er på tide at resultaterne af denne forskning bliver brugt til noget. Jeg skal vende tilbage til dette i afsnit 3.

Jeg fandt ikke én artikel om universiteternes nabosprogsundervisning, kun en artikel på tre sider om nabosprogundervisningen på de højere læreanstalter i Danmark, som Jørn Lund skrev i det nordiske sprogår (Lund 1981), og om lærebøger på området kun en seminarierapport fra 1982 (Kjær 1982). Der findes mig bekendt ingen selvstændige beskrivelser eller undersøgelser af de nordiske universiteters nabosprogsundervisning og nabosprogsmaterialer. Litteraturen vidner altså om ringe interesse for denne undervisning, til trods for at den berører ganske

mange nordiskstuderende og mange danske, norske og svenske lektorer i hele Norden, til trods for at der, som jeg skal vise, er et tydeligt og stort behov for forskning og udvikling på området og til trods for politisk velvilje og positive holdninger i alle dele af uddannelsessystemerne.

Den manglende interesse kan måske ses som symptom på nabosprogsundervisningens besynderlige særstatus i en slags nordisk ingenmandsland, lidt fortabt mellem modersmål og fremmedsprog. Og på nabosprogsundervisningens vidt forskellige realiseringer og vilkår i de enkelte lande og på de enkelte institutioner. Der findes ganske vist en officiel forpligtelse for de nordiske lande i den nordiske kulturaftale til at fremme undervisningen i hinandens sprog, kultur og samfundsforhold, men brud på aftalen får ingen konsekvenser.

Den manglende interesse skyldes sikkert flere forskellige faktorer. For det første er der en klar litterær dominans i nabosprogsundervisningen; litteratur har generelt en mere fremtrædende plads og en højere status end den sproglige del, og der er blandt nordiske lektorer langt flere litterater end sprogfolk. For det andet kan den hyppige udskiftning blandt lektorerne og de korte ansættelsesperioder på 3-4 år spille en rolle. Og for det tredje har pædagogiske emner i lang tid været lavstatusområder i sprogforskningen.

Nabosprog, universiteternes nabosprogsundervisning og nabosprogsbøger

Nabosprog

Først en definition af termen nabosprog i denne sammenhæng. Ifølge den traditionelle definition er *nabosprog* nordiske sprog som er indbyrdes forståelige. Det er de centralskandinaviske sprog dansk, norsk og svensk, som har fjernet sig mest fra oldnordisk, mens islandsk og færøsk er at betragte som fremmedsprog fordi de har bevaret flest oldnordiske træk. I definitionen af termen ligger begrebet semikommunikation - en i øvrigt nok så misvisende og uheldig term som vist er introduceret af den norsk-amerikanske sprogforsker Einar Haugen - det at vi bruger vores eget sprog i kommunikationen med nabosprogssprogstalende og behersker de to andre nabosprog receptivt.

Definitionen forudsætter at det nordiske sprogfællesskab eksisterer, men hvis det eneste kriterium er den indbyrdes forståelighed, kan vi ifølge en ny svensk undersøgelse ikke uden videre tage sprogfællesskabet for givet (Uhlmann 1994). Det er kun nabosprogenes talte form, og især dansk, der kan volde forståelsesproblemer, mens den skrevne form af svensk og

nynorsk blot kræver lidt læsetræning. Sprogfællesskabets svaghed eller styrke lader sig vanskeligt måle, men det eksisterer i vores bevidsthed, og vi har alle et nabosprogsberedskab eller en nabosprogskompetens som vi aktiverer og udvikler i mødet med et andet nabosprog, i skrevet eller talt form, når vi har brug for det. Vi tilegner os mere eller mindre bevidst i løbet af kort tid kommunikationsstrategier i samtaler og forståelsesmekanismer når vi lytter til eller læser nabosprogstekster.

Universiteternes nabosprogsundervisning

Nabosprogsundervisningen har vidt forskelligt omfang og indhold, men omtrent samme placering og status i uddannelsessystemerne i Danmark, Norge og Sverige.

Hele vejen op igennem uddannelsessystemet indtil de videregående uddannelser er nabosprogsundervisningen integreret i modersmålsundervisningen. Det betyder ofte at den slet ikke eksisterer. På universiteterne derimod er dansk, norsk og svensk selvstændige og obligatoriske discipliner i nordiskstudiet. På svenske universiteter er nabosprogskurser dog ikke alle steder obligatoriske. Fx kan studerende i Stockholm nøjes med at vælge et nabosprogskursus. Svenske universiteter har de korteste nabosprogskurser (kun omkring 20 timer), og både svenske og danske universiteter har kombinerede litteratur- og sprogkurser, mens kun nogle norske universiteter har separate kurser i sprog og litteratur. Nogle universiteter og højskoler har ingen nabosprogsundervisning overhovedet, men hvis den findes, er den en del af en grunduddannelse.

Der er ingen tradition for obligatoriske skriftlige eller mundtlige eksaminer i nabosprogsdiscipliner. Kun på nogle norske universiteter kommer en del af studenterne op i dansk eller svensk sprog eller litteratur til mundtlig eksamen og der er i Norge nok også en stærkere tendens til at stille eksamensopgaver med et nordisk perspektiv end der er i Danmark og Sverige.

Beskrivelserne af formålet med og indholdet i nabosprogsundervisningen varierer en del. Formuleringerne er som regel både forsigtige og vage. Fx står der i den århusianske beskrivelse af disciplinerne norsk og svensk at formålet er at give studerende indblik i nabolandenes kultur, sprog og litteratur, især moderne sprog og litteratur. Og ifølge de nye danske bacheloreksamenskrav skal studerende have kendskab til norsk/svensk lydlære, formålære og syntaks og være fortrolige med det centrale ordforråd, med vægt på træk der afviger fra dansk, og de skal have kendskab til hovedlinjerne i udviklingen i norsk/svensk litteratur i nyere tid, men i

praksis overstås de sproglige emner på ganske få timer. Den mest detaljerede formulering af formålet med den sproglige del af nabosprogsundervisningen er de norske universiteters. Fx er formålet med undervisningen i dansk og svensk sprog ved Universitet i Bergen formuleret på følgende måde:

"Målet for studiet er at studentane skal betre evna til å skjønne dansk og svensk i tale og skrift og lære å kjenne hovuddraga i nordisk språkhistorie og fonologi og grammatikk, i samanheng og kontrast med norsk. På grunn av det særlege tilhøvet mellom dansk og bokmål må det leggjast vekt på språkhistoriske synsmåtar i studiet av dansk fonologi. I svenskundervisninga bør samanhengen mellom norske og svenske dialektar kome klårt fram, og ein må gå inn på svensk som språkleg långevar for moderne norsk (...). På kursa legg ein også vekt på kulturelle og sosiale tilhøve i samband med dei tekstane som blir tekne opp, og på dansk og svensk fagmetodikk for norsklærarar" (*Studiehandbok for historisk-filosofiske fag 1996-97 Universitetet i Bergen*, s. 183).

I praksis er indholdet i mange universiteters nabosprogsundervisning overvejende litterært og oftest en del af den skønlitterære kanon. Hvis der findes en sprogundervisning, handler den ofte mest om klassiske discipliner som fonetik, grammatik og sproghistorie og måske lidt om sproglig variation. Intet under at mange studerende og mange universiteter og andre uddannelsesinstitutioner ikke tager nabosprogsundervisningen særlig alvorlig.

Universiteternes nabosprogsbøger

Da jeg holdt op med at undervise i dansk som modersmål og dansk som fremmedsprog og begyndte at undervise i dansk som nabosprog, ønskede jeg at få et overblik over litteratur om nabosprogsforskningen og universiteternes nabosprogsundervisning. Efter nogen tid gik jeg, i en blanding af forundring og frustration over disse bøgers standard, i gang med at lave materiale selv. I den sammenhæng fandt jeg det naturligt og nødvendigt at orientere mig om hvilke faglige og pædagogiske betragtninger og overvejelser nabosprogsbøgernes forfattere havde gjort sig.

De fleste af nabosprogsbøgerne til dansk-, norsk- og svenskundervisningen på nordiske universiteter er fra 80'erne og 90'erne. Og de fleste er skrevet af nordiske lektorer som har undervist i dansk, norsk eller svensk i kortere eller længere tid.

Da jeg læste og sammenlignede nabosprogsbøgerne, hæftede jeg mig først ved hvad der fremgik af forord, indholdsfortegnelser og litteraturlister, og derefter vurderede jeg bøgernes indhold. Jeg skal her give en sammenfattende karakteristik.

Den ældste af bøgerne er fra 1949 og den nyeste fra 1996. Alle bøger er lavet over samme skabelon og de allernyeste bøger indeholder ikke meget nyt i forhold til deres forgængere. På andre lærebogsområder er der sket en kraftig udvikling inden for de sidste 25 år, fx når det gælder sprogsyn, metodik og indhold, i både modernmålsbøger og fremmedsprogsbøger, men der er ingen spor af den udvikling i nabosprogsbøgerne.

Den mindste og ældste nabosprogsbog er på kun 80 sider og den tykkeste på 175 sider. I øvrigt varierer bøgernes omfang ganske meget. Mest omfattende og urealistiske er nabosprogsbøgerne for svenske studerende. De har de tykkeste bøger og de korteste kurser. De fleste af bøgerne siger kun meget lidt om undervisningens formål, nogle nøjes med at nævne den receptive side ved målet med nabosprogsundervisningen. Bøgerne er mere eller mindre kontrastive i deres fremstilling, eller rettere sagt, det står i deres forord at de er det. Ingen giver nogen nærmere faglig begrundelse for hvad den påståede kontrastive vinkling indebærer, men næsten alle bøger har en meget dansk, norsk eller svensk synsvinkel. Det er både upædagogisk og forvirrende. Fx står der i de danske bøger at dansk retskrivning er særlig vanskelig, men både norske og svenske studerende oplever jo det modsatte. For dem er det dansk udtale der er et problem i begyndelsen.

Ingen af bøgerne indeholder opgaver, kun den ældste bog fra 1949 indeholder sprogprøver, ingen af bøgerne har tilhørende arbejds hæfte, lydbånd, cd eller diskette. Generelt vidner bøgernes indhold om en stærk klassisk filologisk tradition, hvor disciplinerne fonetik, grammatik, sproghistorie og dialektologi dominerer. Flere af bøgerne har 30-40 sider grammatik! Bøgerne fokuserer alt for meget på de formelle sider af sproget og unødvendig meget på morfologiske og syntaktiske forskelle og på de såkaldte lumske ord og ligheder, som måske slet ikke spiller så stor en rolle for sprogforståelsen. Alle bøger indeholder et ofte mere eller mindre tilfældigt valgt ordstof i form af ordlister. Det er svært at se hvilken funktion en ordliste med lumske ord og ligheder har i en nabosprogsbog. Lærebogsforfattere betoner det kontrastive i de lange ordlister, men hvad skal studerende med 10 eller 15 sider ord? Allerede i 1901 skrev Otto Jespersen i sin bog *Sprogundervisning* at læsrevne ord er stene for brød. Ordforråd, talesprogstræk og sociale sprogkontekster er som regel ikke beskrevet,

og kun en enkelt bog vurderer de sproglige forskelles betydning (Kristensen 1986). Det vil sige at resultater fra forskningen i nabosprogforståelse ikke bliver udnyttet. Hvis de ikke bliver det i lærebøgerne, bliver de det sikkert heller ikke i sprogundervisningen. Bøgernes litteraturlister er meget korte og ofte mangelfulde og nogle giver endda det indtryk at det pågældende fag og dets sprogforskning har stået stille i flere årtier.

Sammenfattende må jeg sige at nabosprogsbøgerne er kedelige og konservative grammatikker, ikke tidssvarende sprog bøger med et indhold der lever op til krav og forventninger, og som er motiverende og inspirerende for nordiskstuderende. Men de er sikkert lige så styrende i undervisningens indhold som andre lærebøger er. Konklusionen må være at forbedringer på området er hårdt tiltrængte.

Skitse til scenario til fornyet nabosprogsundervisning

Efter denne karakteristik af nabosprogsundervisningen og nabosprogsbøgerne hvor jeg har peget på forskellige problemområder, følger her til slut en skitse til et scenario til en ny nabosprogsundervisning.

Et sted at lade skitsen begynde er at stille enkle og elementære spørgsmål som følgende: Hvorfor har vi nabosprogsundervisningen? Er den andet end en nationalromantisk drøm fra forrige århundrede? Eller er den en fiks kulturpolitisk ide? Har vi overhovedet brug for den? Og hvad er målet med den? Når grundlaget for det nordiske sprogsamarbejde hviler på det skandinaviske sprogfællesskab, eller med andre ord, når sprogfællesskabet er en forudsætning for det nordiske sprogsamarbejde, er målet så at vedligeholde det sproglige fællesskab? Og at fremme sprogforståelsen? Hvordan kan målet nås? Hvilket omfang og hvilket indhold skal undervisningen have for at nå målet? Hvordan skal lærebøgerne se ud? Skal nabosprogsundervisningen afsluttes med en eksamen? Og hvordan ser det ud med nabosproglæreres kvalifikationer?

Hensigten her er ikke at forsøge at besvare alle disse spørgsmål, men at skabe debat om indhold og kvalitet i nabosprogsundervisningen og at skitsere hvordan den kan fornyes, bl.a. ved nye mål, nyt indhold og nyt undervisningsmateriale.

Fokus må flyttes fra de sprogligt-formelle mål til de indholdsmæssige; undervisningen skal ikke handle om et nabosprog, men om to nabosprog i forhold til hinanden på alle planer og om hvordan nabo-sprogsamfundene fungerer i forhold til hinanden, dvs. om både sproglige og

sociolingvistiske forhold i to nabosprog. Det ikke bare de receptive sider der skal trænes, og især lytteforståelse - som det altid hævdes i nabosprogpædagogikken - men også den produktive side i kommunikationen, så fx emner som kommunikationsstrategier og samtaleanalyse kommer ind i undervisningen. Når de receptive sider suppleres med en produktiv side, kan undervisningen på det punkt handle om at udvikle et bedre og bredere nabosprogsberedskab, snarere end blot at forstå nabosproget i tale og skrift. Og endelig må undervisningen også fokusere på nabosprogsmetodik og -didaktik, da en stor del af universiteternes studerende bliver modersmåls lærere der også selv skal gennemføre en nabosprogsundervisning. Både undervisning og undervisningsmateriale må afspejle dette tredelte formål:

- at udvikle et bedre og bredere nabosprogsberedskab;
- at lære de sproglige hovedtræk at kende og at give indsigt i og viden om nabo-sprog-samfundene, synkront og diakront;
- at give kendskab til nabosprogsmetodik og -didaktik.

På både det sprogpedagogiske og det sproglige område kan resultater fra de nordiske undersøgelser af nabosprogsforståelsen udnyttes (bl.a. Haugen 1953, Maurud 1976, Bø 1978 og Elert 1981, Uhlmann 1991 og 1994). Fælles for disse undersøgelser er at de når frem til at danskernes nabosprogsforståelse er dårligst, at svenskerne ikke gør sig særlig umage med at forstå deres danske og norske naboer, mens nordmændene er nordisk mester i nabosprogsforståelse. I øvrigt er nordmænd mest vant til og bedst til at tilpasse sig sprogligt, og sandsynligvis er deres nabosprogsberedskab også større end danskeres og svenskeres. Fælles for undersøgelserne er også at de giver karakteristika af dansk, norsk og svensk og forklarer nogle forståelsesproblemer ud fra sproglige særtræk. Interessant i denne sammenhæng er den seneste undersøgelse (Uhlmann 1994) som bl.a. viser at misforståelser blandt samtalende skandinaver oftest skyldes sproglige årsager.

Der findes som nævnt ingen undersøgelser af nabosprogsundervisningen eller aspekter ved den, hverken på sproglige, metodiske, pædagogiske eller andre områder, men resultater fra forskningen i nabosprogsforståelse er brugbare i undervisningen og bør også komme ind i undervisningsmateriale.

Udvikling af tidssvarende undervisningsmaterialer er vigtig i en fornyet nabosprogsundervisning på universiteterne, ikke mindst fordi lærebøger er så styrende i al undervisningspraksis,

for både studerende og lærere, men også fordi lærebøgerne er udtryk for et fags status, et bestemt fagsyn, en fagmetodik osv. Et tidssvarende undervisningsmateriale må være tilpasset målgruppens behov og interesser, afspejle undervisningens mål og indhold, benytte sig af relevante og aktuelle sproglige discipliner og forskningresultater, fx ved at beskrive og forklare sproglige forskelle og ligheders betydning, ved at pege på bestemte kommunikationsstrategier og ved at være udtryk for en tidssvarende metodik. For at opfylde mål, krav og behov må et undervisningsmateriale til nabosprogsundervisningen omfatte lærebog, teksthæfte med sprogpørv og opgaver og et tilhørende lydbånd/cd med bl.a. forskellige varianter af det pågældende nabosprog.

Nye mål, nyt indhold og nyt undervisningsmateriale ville styrke naboundervisningen. Det samme ville en formuleret fagmetodik, forbedrede lærer kvalifikationer og obligatoriske eksaminer, fordi de ville give undervisningen en anden status og give studerende en anden holdning til den.

Litteratur

Litteraturlisten består af to dele. Første del indeholder henvisninger til publikationer om nabosprogsforståelse, nabosprogsundervisning og nabosprog i almindelighed. Anden del de undersøgte lærebøger.

I. nabosprogsforståelse, nabosprogsundervisning og nabosprog

- Bø, Inge. 1978. *Ungdom og naboland. En undersøgelse av skolens og fjernsynets betydning for nabo-språksforståelsen*. Stavanger: Rogalandsforskning 4.
- Dahl, Kjersti & Ingrid Modig. 1987. *Grannespråk og grannespråksundervisning i Norden. En selektiv bibliografi*. Oslo: Informationssenteret for språkundervisning (hovedoppgave ved Statens bibliotekshøgskole).
- Elert, Claus-Christian (red.). 1981. *Internordisk språkförståelse. Föredrag och diskussioner vid ett symposium på Rungstedgaard utanför Köpenhamn den 24-26 mars 1980, anordnat av Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete vid Nordiska ministerrådet*. Utgivna i samarbete med Nordiska språksekretariat. Acta Universitatis Umensis 33. Umeå: Universitetet i Umeå.
- Haugen, Einar. 1953. Nordiske språkproblemer - en opinionsundersökelse. *Nordisk tidskrift* 29:121-143.
- Kjær, Kristian. 1982. Nabosprogsundervisningens metodik med henblik på sproglige faktorer. *Grannespråksundervisningen i Norden*. Seminarierapport nr. 6. Helsingfors: Nordiska språk- och informationscentret.
- Kjær, Kristian. 1993. *Redegørelse for forprojektet Nabosprogsundervisningens Metodik*. Oslo: Nordisk Språksekretariat.

- Linnér, Margareta, Henrik Möller & Bjarne Øygarden. 1996. *Næsten som hjemme. Om stoff og metoder i grannspråksundervisningen*. København: Nordisk Ministerråd.
- Lund, Jørn. 1981. Nabolprogsundervisningen på de højere læreanstalter. *Kursiv. Meddelelser fra Dansk lærerforening*. Årg. 19 (2):83-85.
- Maurud, Øivind. 1976. *Nabolprogsforståelse i Skandinavia. En undersøkelse om gjensidig forståelse av tale- og skriftspråk i Danmark, Norge og Sverige*. Nordisk utredningsserie 13. Stockholm: Nordiska rådet.
- Nordisk Ministerråd. 1986. *Nordiske språk i gymnas og yrkeutdanning - Pohjoismaiset kielet keskiasteella*. København.
- Nordisk Ministerråd. 1995. *Handlingsprogram for Nordisk Sprogforståelse. Nordmål 1996-2000*. Godkendt på MR-U 1/95 d. 1. marts 1995, Reykjavik.
- Nordisk språksekretariat. 1991. *Grannespråk. Bibliografi for grunnskolen*. Oslo.
- Ohlsson, Stig Örjan. 1979. *Nordisk språkforståelse - igår, idag, imorgon*. Nordisk radio och television via satellit. Kultur- och programpolitisk delrapport. Bilaga 6. Nordisk utredningsserie 3. Stockholm: Nordiska rådet.
- Ohlsson, Stig Örjan. 1993. *Nordvisioner. Slutrapport till projektet Språkliga effekter av nordiska tevekanaler*. Rapport 20. Oslo: Nordisk språksekretariat.
- Ruus, Hanne. 1981. Kontrastiv dansk-norsk morfologi. *Nordisk Språkplanlegging. Rapport fra en konferanse på Sundvollan Hotell 25.-27. mars 1981*. Nordisk språksekretariat. Rapport 2:114-131.
- Uhlmann, Ulla Börestam. 1991. *Språkmöten och mötespråk i Norden*. Rapport 16. Oslo: Nordisk språksekretariat.
- Uhlmann, Ulla Börestam. 1994. *Skandinaver samtaler, Uppsala. Språkliga och interaktionella strategier i samtal mellan danskar, norrmän och svenskar*. Uppsala: Institutionen för nordiska språk vid Uppsala Universitet.
- Vikør, Lars S. 1993. *The Nordic Languages. Their Status and Interrelations*. Nordic Language Secretariat, Publication no. 14. Oslo: Novus Press.

II. Lærebøger i de nordiske universiteters nabolprogsundervisning

- Brøndsted, Mogens. 1949. *Dansk for nordmænd*. Oslo: Forlaget av H. Aschehoug & Co.
- Cramer, Jens & Peter Kirkegaard. 1993. *Nei, sier du det!? Dansk sproglære for nordmænd*. Oslo: Gyldendal.
- Cramer, Jens & Peter Kirkegaard. 1996. *Dansk sproglære for nordmænd*. Oslo: Gyldendal.
- Fjeldstad, Anton & Jens Cramer. 1992. *Norsk for dansker*. Århus: Tordenskjold.
- Fjeldstad, Anton & Kari Hervold. 1989. *Norsk for svensker*. Lund: Studentlitteratur.
- Kristensen, Kjeld. 1986. *Dansk for svensker*. Malmö: Gleerups.
- Lundeby, Einar. 1973. *Norsk sproglære for svensker*. Lund: Studentlitteratur.
- Molde, Bertil & Elias Wessén. 1960. *Svensk språklära för danskar*. København: Rosenkilde og Bagger.
- Mårtenson, Per & Anton Fjeldstad. 1982. *Svenska för norrmänn*. Oslo: Gyldendal.
- Mårtenson, Per & Anton Fjeldstad. 1993. *Svenska för norrmänn*. Oslo: Gyldendal.

Peter Widell og Mette Kunøe (udg.):
6. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog
Århus 1997

HVORDAN BLIVER EN ORDEN TIL EN NORM?

Af Dorthe Duncker (Københavns Universitet)

Forudsætningen for, at vi overhovedet kan sige, at vi taler sammen, er, at vi kan forstå hinanden. Hvis forståelsen svigter, kan der opstå situationer som denne, der udspandt sig i S-toget fra Hillerød en søndag eftermiddag i september:

- 1 Hun: Hellerup må egentlig være den længste station, hva'?
- Han: Den længste station?
- Hun: Strækning. Den længste strækning. Det må være den længste strækning den mellem Lyngby og Hellerup, ikk'?
- 5 Han: Nårh ... Hvorfor siger du så station? Den længste station?
- Hun: Årh! Du ved udmærket godt hvad jeg mente... Du skal bare altid gøre alting så ... så indviklet.
- Pause (ca. et minut). Hun ser ud ad vinduet. Han ser ned i gulvet. Toget kører ind på Hellerup station.
- 10 Han: Jeg kunne jo ikke forstå hvad du sagde, vel, når du sagde den længste station. Det kunne jeg jo ikke, vel? ... Det er jo også en lang station...
- Hun: Så holder du op!

Hun taler om "den længste station", men stationer kan ikke være lange. Stationer er som punkter på en linje, og punkter har ikke nogen udstrækning. Enten vil hun altså sige noget om stationen Hellerup, men ikke at den er lang, eller hun vil tale om noget, der er langt, men som ikke er en station. Umiddelbart efter hans spørgsmål (l. 2) opdager hun problemet og entydiggør (l. 3-4), at hun mente, at *strækningen* mellem to stationer var lang. Han giver nu udtryk for (med "Nårh" i l. 5), at han har forstået hende.

Nu kunne man tro, at den forstyrrede orden var genoprettet, og at samtalen ville fortsætte ved, at han tog stilling til hendes påstand om, at den længste afstand mellem to stationer på S-togslinjen fra Hillerød er den mellem Lyngby og Hellerup. Men det gør han ikke. Han afkræver hende i stedet en forklaring på, hvorfor hun sagde "den længste station", når hun nu lige har demonstreret, at hun jo godt vidste, at stationer ikke kan være lange, og har rettet sig selv til "strækning". Han lægger op til konflikt, og hun tager udfordringen op og anklager ham for